

גמרא סדורה

מסכת ערין

פרק ח' - "המקדיש שידהו"

לימוד פרק זה
מוקדש לע"נ האשה היקרה והאצילה
צלחה עמר בת סעידה ויחיא צבי ז"ל

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות

עם רש"י

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות

דניאל ברק וינט

טל' - 0526071122

דואר ליה vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ג. הר חברון 9040700

©

כל הזכויות על הניקוד, הפיסוק והחלוקה לסוגיות ופסקאות שמורות לעמותת "זכל בניך לימודי ה" ולדניאל ברק וינט.

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד וללא מטרות רווח.

י"ב תמוז תשע"ט

מסכת ערכין פרק ח' - "המקדיש שדהו"

1. כז, א

רפ"י

מתני'

המקדיש שדהו בשעה שאין היובל. בזמן שאין היובל נוהג: פתח אתה ראשון. בכמה אתה רוצה לפדותה ומפני ריוח של הקדש שואלין לו תחלה: שהבעלים נותנין חומש. ולהכי נקט בשעה שאין היובל נוהג דבזמן שנוהג אין צריך לשואלו בכמה תפדנה שהרי דמיה קצובין בית כור בני סלע ובשדה אחוזה קא מיירי ובזמן שאין יובל נוהג נפדית בשוייה כדתניא בשילהי פירקין אין שדה אחוזה נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג: מפני רעתה. שהיתה יציאתה מרובה על השבח: לא אמר זה באיסור. אלא הרי היא שלי בביצה שהקדש נפדה בכסף ובשוה כסף: אמר לו. הגזבר: הגעתיד. הרי היא שלך:

גמ'

והתניא כופין. את הבעלים לפתוח ראשון: דמצות גאולה באדון. בפ"ק דבכורות (דף יג.). טפי ופריק לה. מוסיף ופודה יותר משאר אדם: מצות גאולה באדון. דכתיב ואם לא יגאל ונמכר בערכך אלמא מצות גאולה קודמת למכירה:

מתניתין

המקדיש את שדהו בשעה שאין היובל: אומר לו: פתח אתה ראשון. שהבעלים - נותנין חומש, וכל אדם - אין נותנין חומש. מעשה באחד שהקדיש שדהו מפני רעתה, אמרו לו: פתח אתה ראשון, אמר: הרי היא שלי באיסור. אמר רבי יוסי: לא אמר זה 'באיסור', אלא: 'בביצה', שהקדש נפדה בכסף ובשוה כסף. אמר לו: 'הגעתיד', נמצא מפסיד איסור, ושדהו לפניו.

גמרא

"המקדיש שדהו בשעה שאין היובל: אומר לו: פתח אתה ראשון".

אומרין!?

והתניא:

"כופין!"

מאי "אומרין" נמי "כופין".

ואיבעית אימא:

מעיקרא: "אומרין", אי צאית - צאית.

ואי לא - "כופין".

"שהבעלים - נותנין חומש. וכל אדם - אין נותנין חומש".

מאי איריא "שהבעלים נותנין חומש"? תיפוק ליה, דאידי דחביבה עליה טפי ופריק לה!

ועוד,

מצות גאולה באדון!

חדא ועוד קאמר,

חדא - דאידי דחביבה עליה טפי ופריק לה.

ועוד - מצות גאולה באדון היא.

ועוד - שהבעלים נותנין חומש.

רש"י

2. כז, א

והא קי"ל שוה כסף ככסף.
 דאמרי' בבבא קמא (דף י.ו.) ישיב
 לרבות שוה כסף אפי' טובין:
 הך סתמא. דקתני מפסיד איסר
 ולא קתני נמצא מפסיד ביצה
 רבנן היא ולא רבי יוסי:

"מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהִקְדִּישׁ שְׂדֵהוּ מִפְּנֵי רַעְתָּהּ,
 אָמְרוּ לוֹ: פָּתַח אֶתָּה דָּאֲשׁוֹן,
 אָמַר: הֲרִי הִיא שְׁלִי בְּאִיסָר.
 אָמַר רַבִּי יוֹסִי:
 לֹא אָמַר זֶה "בְּאִיסָר", אֶלֶּא: "בְּבִיצָה",
 שֶׁהִקְדִּישׁ נִפְדָּה בְּכֶסֶף וּבְשׁוֹה כֶּסֶף".

לִימָא בְּהָא קְמִיפְלָגִי:
 רַבִּי יוֹסִי סָבַר: שְׁוֵה כֶּסֶף כְּכֶסֶף,
 וְרַבְּנָן סָבְרִי: שְׁוֵה כֶּסֶף אֵינוֹ כְּכֶסֶף.

וְהָא קְיָימָא לֹא דְשְׁוֵה כֶּסֶף כְּכֶסֶף!

דְּכוּלֵי עֲלָמָא שְׁוֵה כֶּסֶף כְּכֶסֶף,
 וְהָכָא בְּפֻדְיָן בְּדָבָר שְׁאִין בְּחוּמְשׁוֹ שְׁוֵה פְּרוּטָה קְמִיפְלָגִי:
 תִּנְא קָמָא סָבַר: אִיסָר,
 דְּאִיכָא בְּחוּמְשׁוֹ שְׁוֵה פְּרוּטָה פְּרָקִינוּ,
 וְרַבִּי יוֹסִי: כְּבִיצָה נְמִי פְּרָקִינוּ.

"אָמַר לוֹ: "הִגְעַתִּיד", נִמְצָא מִפְּסִיד אִיסָר וְשְׂדֵהוּ לְפָנָיו".

סְתָמָא כְּרַבְּנָן.

3. כז, א-ב

רפ"י

מתניתין

אמר אחד: הרי היא שלי בעשר סלעים, ואחד אומר בעשרים, ואחד אומר בשלשים, ואחד אומר בארבעים, ואחד אומר בחמשים,

חזר בו של חמשים - ממשכניו מנכסיו עד עשר. חזר בו של ארבעים - ממשכניו מנכסיו עד עשר. חזר בו של שלשים - ממשכניו מנכסיו עד עשר. חזר בו של עשרים - ממשכניו מנכסיו עד עשר.

חזר בו של עשר - מוכרין אותו בשוויו, ונפרעין משל עשר את המותר. הבעלים אומרים: בעשרים, וכל אדם אומרים: בעשרים - הבעלים קודמין, מפני שהם מוסיפין חומש.

אמר אחד: הרי היא שלי בעשרים ואחת - הבעלים נותנין עשרים ושש. בעשרים ושתים - הבעלים נותנין עשרים ושבע. בעשרים ושלוש - הבעלים נותנין עשרים ושמונה, בעשרים וארבע - הבעלים נותנין עשרים ותשע, בעשרים וחמש - הבעלים נותנין שלשים,

שאין מוסיפין חומש על עלויו של זה. אמר אחד: הרי שלי בעשרים ושש - אם רצו הבעלים ליתן שלשים ואחד ודינר, הבעלים קודמין, ואם לאו - אומר לו: הגעתיך.

כז,

גמרא

אמר רב חסדא:

לא שנו אלא שכן ארבעים עומד במקומו, אבל אין בן ארבעים עומד במקומו - משלשין ביניהן.

תנן:

"חזר בו של ארבעים - ממשכניו עד עשר" - אמאי? ליתן בר חמשין בהדיה!

דליכא בן חמשים.

"חזר בו בן שלשים - ממשכניו מנכסיו עד עשר" - אמאי? וליתן דבן ארבעים בהדיה!

דליכא בן ארבעים.

"חזר בו בן עשרים - ממשכניו מנכסיו עד עשר", אמאי? ליתן דבן שלשים בהדיה!

דליכא בן שלשים.

אי הכי, אימא סיפא:

"חזר בו של עשר - מוכרין אותה בשוויה ונפרעין משל עשר את המותר", ליתב דבן עשרים בהדיה!

וכי תימא: הכא נמי דליכא בן עשרים,

אי הכי: "נפרעין משל עשרה"?! 'נפרעין ממנו' מיבעי ליה!

אלא אמר רב חסדא:

לא קשיא:

כאן - בבית אחת,

כאן - בזה אחר זה.

מתני' ממשכניו מנכסיו עשר סלעים. נמצא ביד גזבר עשרים וכן שלשים יתן שלשים הרי חמשים:

אמר אחד הרי היא שלי בכ"א. לאחר שאמרו בעלים בעשרים:

הבעלים נותנין. על כרחן: עשרים ושש. דלהאי לא יהבינן לה הואיל ואמרו בעלים עשרים ועולה החשבון עם החומש לכ"ה ואי יהביה להאיך בכ"א נמצא הקדש מפסיד ובעלים יתנו על כרחן אותו סלע שהוסיף זה על הקרן וכ"ה דידהו אבל על סלע שהוסיף זה לא יוסיפו חומש:

אמר אחד בעשרים וחמש הבעלים נותנים שלשים. על כרחן והשתא איכא למיפרך אמאי כופין את הבעלים בשלמא עד השתא כייפינן להו דהא לא מצינן למיתבה להנדך משום דקרן דידהו לא הוי כקרן וחומש דאמור בעלים ברישא הלכך על כרחן הדרין אבעלים וכיון דהדרין אבעלים בעי למיתב קרנא כמה דשמאי אחריני וחומשא דידהו אבל השתא דאמר אחד בכ"ה ליתביה להאיך דהא קרן דידהו הוי כקרן וחומש דאמור בעלים ברישא ובגמ' פריך לה:

אם רצו הבעלים כו'. ולא כייפינן להו הואיל וקרנא כקרן וחומש דאמור אינהו ברישא והאי דינר מפרש בגמרא מאי עבידתיה:

גמ'

לא שנו. דאין ממשכניו מנכסי בן חמשים אלא עשר סלעים אלא שכן מ' במקומו עומד ואינו חוזר בו אבל חזר בו בן ארבעים משלשין הכי סלעים הפחותין מני ועד שלשים ביניהם דבן נ' יתן ט"ו ובן מ' יתן ה' דהא באותן עשר שאמר בן נ' יותר על בן מ' לא שייך בר מ' בהדיה בפסידא והנדך י' שהוסיף בן מ' על בר ל' בר חמשין נמי אירצי במ' דיש בכלל חמשים ארבעים:

דליכא בר נ'. שלא אמר אדם יותר על מ' דמתני' מילי מילי קתני:

ליתב בר עשרים בהדיה. דאיהו נמי בעשר אירצי [משל י']. מדקתני משל י' מכלל דאיכא אחרינא:

רַש"י

חזרו בהן בבת אחת משלשין ביניהן. כדרב חסדא ומתניי כגון שחזרו בהן בזה אחר זה דהשתא אמר בן נ' לגזבר כי הדרי בי שבקי לך בר מ':
משלשין ביניהן. שנים ושלשה ראשונים נשכרין ושנים אחרונים נפסדין שאם חזרו כולם ומכרה גזבר בשווייה חמש סלעים נמצאו פחותין מ"ה סלעים יתן בן נ' היי שלו לבדו ומעשר של בן מ' יתן החצי ששניהם נתרצו בהן ומעשר של בן שלשים יתן השליש ובן מ' השליש ובן שלשים השליש ששלשתן שלשים אמרו והעשר של בן עשרים יתנו בין ארבעתם והחמש שפחתו מבן עשר יתנו חמשתן:
איכא דרמי להו מירמא. ולא תני להא דרב חסדא באנפי נפשה אלא ע"י תירוץ דמתניי וברייתא דרמו אהדדי:

תניא נמי הכי:
"חזרו בולן באחד - משלשין ביניהם".

והא אגן תגן:
"ממשכנין מנכסיו עד עשר!"

אלא לאו שמע מינה: כדרב חסדא.

שמע מינה.

איכא דרמי להו מירמא:

תגן:

"חזר בו של עשר - מוכרין אותה בשויה, ונפרעין משל עשר את המותר".

והתניא:

"משלשין ביניהם!"

אמר רב חסדא:

לא קשיא:

כאן - בבת אחת,

כאן - בזה אחר זה.

4. כז, ב

רש"י

[בעה"ב אומר בסלע.] בעה"ב הפודה מעשר שני שלו מוסיף חומש דכתיב (ויקרא כז) ואם גאל יגאל איש ממעשרו וגוי ואחר הפודה אין מוסיף חומש בעה"ב אומר בסלע ואחר אומר בסלע ואיסר כו' שמוסיף על הקרן ואע"ג דבעל הבית בעי למיתב טפי דחומש סלע הוי דינר ודינר הוי עשרים וד' איסרין בפ"ק דקדושין (דף יב.):

התם. גבי מעשר שני חומש רווחא דבעל הבית הוא שהרי בין קרן בין חומש הכל שלו והוא יאכל הכל בירושלים ואין לנו בו אלא מצות פדייה שלא יאכלנו בגבולין בלא פדיון ועיקר פדייתו בקרן היא ואע"ג דבצרי דמי לא איכפת לן שהרי ביתירות דמיו אין נהנה אלא הוא:

ולמרו בעלים אתא גברא בחריקין. במקומינו שרוצה ליתן כמותינו בשלמא עד השתא הדריתו עלן משום פסידא דהקדש אבל השתא אמאי בעיתו למיכפין:

דאמור בעלים ברישא דינר. יותר על עשרים דמטי חושבנא דקרן וחומש לכ"ה ודינר ואי יהבינן להאי איכא פסידא להקדש הלכך הדרינן אבעלים על כרחייהו:

וליתני. ברישא דמתני' הבעלים אומרים בעשרים ודינר:

לא דק. למתני דינר אלא חשבון הסלעים:

והא קתני. דינר בסיפא אלמא דק בדינרין:

אלא אמר רבא דאמור בעלים. ברישא פרוטה ובפרוטות לא דק:

"הבעלים אומרים בעשרים, וכל אדם בעשרים - הבעלים קודמין, מפני שהם מוסיפין חומש. אמר אחד: הרי היא שלי בעשרים ואחת - הבעלים נותנין עשרים ושש".

למימרא: חומש עדיף. ורמינהו:

"בעל הבית אומר בסלע, ואחד אומר בסלע ואיסר - של סלע ואיסר קודם, מפני שמוסיף על הקרן" (מ"ש ד, ג)!

הכא דחומשא רווחא דהקדש הוא - חומש עדיף, התם דחומשא רווחא דבעל הבית, - קרנא תיפרוק שפיר, חומשא לא איכפת לן.

"אמר אחד: הרי הוא שלי בעשרים ואחת - הבעלים נותנין עשרים ושש בעשרים ושתיים - הבעלים נותנין עשרים ושבע. בעשרים ושש - הבעלים נותנין עשרים ושמונה, בעשרים וארבע - הבעלים נותנין עשרים ותשע, בעשרים וחמש - הבעלים נותנין שלשים, שאין מוסיפין חומש על עלויו של זה".

"בעשרים וחמש - נותנין שלשים"!? ולימרו הבעלים: אתא גברא בחריקין!

דאמור בעלים - דינר.

וליתני דינר!

לא דק.

ולא? והא קתני: "אם רצו הבעלים ליתן שלשים ואחד ודינר בעלים קודמין"!

אלא אמר רבא: דאמור בעלים פרוטה, ולא דק.

5. כז, ב

כ"י

שלא נישום הקדש בשלשה.
שלא שמו שלשה בני אדם את
הקרקע כמה שאמר זה האחר :
אבל. שמאזה שלשה כדבריו של
זה מוסיפין בעלים חומש על
עילוי בעל כרחו ולא בעינן עשרה
ואעי"ג דשומא דהקדש בעי עשרה
כדאמרינן בסנהדרין (דף ב.)
הקרקעות תשעה וכהן הכא
רבותא קא משמע לן דכיון
דאמרי תלתא לא מהדרינן
אעשרה ויוסיפו חומש על
העילוי:
ששה דברים. מקולי ב"ש
ומחומרי בית הלל:

"שְׂאִין מוֹסִיפִין חוֹמֵשׁ עַל עֵלְיוֹ שֶׁל זֶה".

אָמַר רַב חֲסֵדָא:

לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שְׁלֹשׁ נִישוּם הַקֶּדֶשׁ בְּשִׁלְשָׁה,
אָבֵל נִישוּם הַקֶּדֶשׁ בְּשִׁלְשָׁה - מוֹסִיפִין.

תְּנִינָא נְמִי הָכִי:

"בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים:

מוֹסִיפִין.

וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים:

אֵין מוֹסִיפִין".

הֵיכִי דְמִי?

אֵי לֹא נִישוּם - מַאי טַעְמָא דְבֵית שְׂמַאי?
אֶלָּא דְנִישוּם.

לִימָא רַב חֲסֵדָא דְאָמַר כְּבֵית שְׂמַאי!?

לְעוֹלָם דְלֹא נִישוּם,

וּבֵית שְׂמַאי מַחְמִירִין.

אֵי בְעֵית אֵימָא:

לְעוֹלָם דְנִישוּם,

וְאֵיפּוּד:

בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים: אֵין מוֹסִיף.

וְלִיתְנִיָּה גַבֵּי קוּלֵי בֵּית שְׂמַאי וְחוּמְרֵי בֵּית הַלֵּל!

אֶלָּא לְעוֹלָם דְלֹא נִישוּם,

וּבֵית שְׂמַאי מַחְמִירִין.

6. כז, ב - כח, א

כ"י

ודינר מאי עבידתיה. הא אמרת
 אין מוסיפין חומש על עילויו של
 זה:
 מעיקרא. בשפתחו ראשון:
 ליתן חשבון המגיע. על עילויו
 של זה לשלשים ואחד ודינר:
 והיכי דמי כגון דאמרי בכ"א.
 דהוי בין קרן בין חומש כ"ו ודינר
 וזה מוסיף ה' היינו ל"א ודינר:
 הבעלים קודמין. דאי הוה
 יהבינן ליה להאי הוה פסיד
 הקדש דינר ממאי דאמור ברישא
 הלכך הדרי אבעלים על
 כרחייהו:
 ואם לאו אמר לו לזה הגעתיך.
 דאמרי בעלים אתא גברא
 בחריקן:

"אמר אחד: הרי היא שלי בעשרים ושש -
 אם רצו הבעלים ליתן שלשים ואחד ודינר - הבעלים קודמין.
 ואם לאו - אמר לו: הגעתיך."

"רצו" - אין,
 לא רצו - לא.

אמרי: אתא גברא בחריקין

"ודינר" - מאי עבידתיה?

אמר רב ששת:

הכי קאמר: אם רצו בעלים מעיקרא ליתן חשבון המגיע לאחד ושלשים ודינר;
 היכי דמי?

כח, א

דאמור בעשרים ואחד - הבעלים קודמין.
 ואם לאו - אמר לו: הגעתיך.

7. כח, א

רש"י

מתני' מצאנו. מקצת צאנו אומר הרי הן חרם ונותנן לכהן: את כולם. שלא שייר לעצמו כלום: להיות חס על נכסיו. שלא יבזבזם להדיוט:

גמ' מכל אשר לו. היינו מטלטלין ולא כל מטלטלין: מאדם. עבדים הכנענים: אך כל חרם. אכין ורקין מיעוטין: בדיסתורן. שיהא אריס לאחרים ויקבל שדות למחצה ולשליש ולרביעי: אבל מטלטלין אימא ליחרמינהו כולהו. כתב רחמנא מכל אשר לו ולא כל אשר לו דהיינו מטלטלין: בתו יש לו רשות למוכרה. בקטנותה ולא בנערותה:

מתניתין

מחרים אדם: מצאנו, ומבקר, ומעבדיו, ומשפחותיו הכנענים, ומשדה אחוזתו, ואם החרים את נולם - אינם מוחרמים, דברי רבי אליעזר. אמר רבי אלעזר בן עזריה: מה אם לגבוה אין אדם רשאי להחרים כל נכסיו, על אחת כמה וכמה שיהא אדם חס על נכסיו.

גמרא

מנא הני מילי?

דתנו רבנן:

"מכל אשר לו" (ויקרא כו, כח) - ולא כל אשר לו. "מאדם" - ולא כל אדם. "מבהמה" - ולא כל בהמה, "ומשדה אחוזתו" (ויקרא כו, כט) - ולא כל שדה אחוזה. יכול לא יחרים, ואם החרים יהו מוחרמין? תלמוד לומר: "אך", דברי רבי אליעזר. אמר רבי אלעזר בן עזריה: מה אם לגבוה אין אדם רשאי להחרים כל נכסיו, על אחת כמה וכמה שיהא אדם חס על נכסיו.

וצריכא,

דאי כתב רחמנא: "מכל אשר לו", הוה אמינא: כל דאית ליה לא לחרים, אכל מין אחד ליחרמייה כוליה - כתב רחמנא "מאדם" ולא כל אדם. ואי כתב רחמנא: "מאדם", דלא סגי לא ליה בלא עבודה - אבל שדה סגי ליה בדיסתורן. ואי אשמעינן הני תרתי, משום דהכא חיותא והכא חיותא - אבל מטלטלין ליחרמינהו כולהו, צריכי.

"בהמה" למה לי?

לכדתניא:

"יכול יחרים אדם בנו ובתו, עבדו ושפחתו העבריים, ושדה מקנתו תלמוד לומר: "בהמה", מה בהמה יש לו רשות למוכרה, אף כל שיש לו רשות למוכרה. והלא בתו קטנה יש לו רשות למוכרה, יכול יחריםנה? תלמוד לומר: "בהמה", מה בהמה - יש לו רשות למוכרה לעולם, אף כל שיש לו רשות למוכרה לעולם."

208 אך כל חרם אשר יחרם איש לה' מכל אשר לו מאדם ובהמה ומשדה אחוזתו לא ימכר ולא יגאל כל חרם קדש קדשים הוא לה'
209 מסורת השי"ס, על פי לשון הפסוק

8. כח, א

רש"י

המבזבז. לעניים:
חומש. דגמרינן מיעקב דכתיב
 ביה תרין עישורין ר' אלעזר בן
 עזריה אית ליה דרבי אילא דהא
 אתא לאשמועינן שיהא אדם חס
 על נכסיו ר"א לית ליה דרבי
 אילא דאי בזבו טובא לא איכפת
 לן אלא ששייר לעצמו קצת
 דומיא דחרם:

"אמר רבי אלעזר בן עזריה:

**אם לגבוה אין אדם רשאי להחרים כל נכסיו,
 על אחת כמה וכמה שיהא אדם חס על נכסיו."**

היינו תנא קמא!

איכא בינייהו דרבי אילא,

דאמר רבי אילא:

באושא התקינו: המבזבז אל יבזבז יותר מחומש.

מעשה באחד שבקש לבזבז יותר מחומש, ולא הניחו לו חבריו²¹⁰,
 ומנו?

רבי ישבב.

ואמרי לה רבי ישבב, ולא הניחו לו חבריו,

ומנו? רבי עקיבא.

²¹⁰ בסוגיה המקבילה כתובות נ. - חברו

9. כח, א

רש"י

מתני'

שהחרמים שלהם. דכתיב כל חרם בישראל וגוי וכיון דדידיה הוא מה הנאה בכך אי הוה מחרים איהו גופיה זכי ביה ולא יהב ליה לכהן אחר: נראין דברי ר' יהודה. דלויים אין מחרימין בקרקעות: ודברי ר' שמעון במטלטלין. שהרי אין החרמים שלהן הלכך אי מחרימי מטלטלין חיילא עלייהו חרם ויהבי להו לכהנים:

גמ'

מדאיצטריך ליה לרבי למימר במטלטלין. נראין דברי ר"ש דמשמע אבל בקרקעות אין נראין דבריו מכלל דאקרקעות נמי פליגי:

שאף רבי שמעון לא נחלק עליו כו'. והכי משמע מילתיה דרבי נראין דברי ר' יהודה לר' שמעון בקרקעות שדברי ר"ש במטלטלין:

מתניתין

המחרים: בנו ובתו,

ועבדו ושפחתו העברים,

ושדה מקנתו - אין מוחרמין,

שאיין אדם מחרים דבר שאינו שלו.

הנהנים והלויים - אין מחרימין,

דברי רבי יהודה.

רבי שמעון אומר:

הנהנים - אין מחרימין,

שהחרמין שלהן, (במדבר יח, יד).

והלויים - מחרימין,

שאיין החרמין שלהן.

אמר רבי:

נראין דברי רבי יהודה - בקרקעות,

שנאמר: "מי אהזת עולם היא להם"²¹¹ (ויקרא כה, לד).

ודברי רבי שמעון - במטלטלין,

שאיין החרמין שלהן.

גמרא

ורבי יהודה!?

בשלמא כהנים אין מחרימין - שחרמין שלהן,

אלא לויים?

בשלמא מקרקעי לא מחרימי - דכתיב: "מי אהזת עולם היא להם",

אלא מטלטלי - ליחרמי!

אמר קרא: "מכל אשר לו ... ומשדה אהזתו"²¹² (ויקרא כו, כח),

מקיש מטלטלין לקרקעות.

ורבי שמעון?

בשלמא כהנים - כדאמרן,

אלא לויים, בשלמא מטלטלים - לחרים דלא מקיש,

אלא מקרקעי אמאי? הכתיב: "אהזת עולם היא להם" (ויקרא כה, לד)!

מאי "מחרימין" נמי דקאמר - מטלטלי.

והא מדקתני סיפא: "אמר רבי:

נראין דברי רבי יהודה - במקרקעי,

ודברי רבי שמעון - במטלטלי",

מכלל דרבי שמעון מקרקעי נמי קאמר!

הכי קאמר:

אמר רבי: נראין דברי רבי יהודה לרבי שמעון בקרקעות,

שאף רבי שמעון לא נחלק, אלא במטלטלין,

אבל בקרקעות מודה ליה.

²¹¹ וְשָׂדֶה מִגֵּרֶשׁ עֲרִיבָם לֹא יִמְכַר מִי אֲהַזְתָּ עוֹלָם הוּא לְהֵם²¹² אַךְ כָּל חָרֵם אֲשֶׁר יִחָרֵם אִישׁ לֹה' מִכָּל אֲשֶׁר לוֹ מֵאֲדָם וּבְהֵמָה וּמִשָּׂדֶה אֲהַזְתָּ לֹא יִמְכַר וְלֹא יִגָּאֵל כָּל חָרֵם קִדָּשׁ קִדָּשִׁים הוּא לֹה'

10. כח, א-ב

רש"י

לך יהיה. לאהרן קאמר ליה רחמנא וכל זרעו בכלל: **האשם המושב לה' לכהן**. בגזל הגר הכתוב מדבר שהרי בישראל אין לך אדם מישראל שאין לו גואלין אלא הגזול את הגר ונשבע והודה ואחר כך מת משלם קרן וחומש לכהן ואשם למזבח ואמרינן בפרק הגזול בב"ק (דף קי.) האשם זה הקרן המושב זה החומש מלבד איל הכיפורים זה איל אשם שמביא על שבועת שקר שנשבע:

הרי בכהן שבאותו משמר. דה"ק קרא שלכהן המכפר בו באיל הכפורים יהא קרן וחומש: **שדה היוצאה כו'**. רב חייא בר אבין קאמר לה: **פגע בו יובל בשבת**. דמשמרות מתחלפות וחל בו יום הכיפורים בו ביום לאיזו יתן: **למשמר היוצא**. שברשותו התחיל היובל אמש: **א"ר נחמן בר יצחק תנ"ה**. דבתר התחלה אזלינן: **נמצאת אומר**. הואיל ושנת מ"ט התחיל שביעית ושנה של אחריה יובל:

אחד יובל ואחד שביעית משמטין כאחד. ביום אחד שביעית משמטת הלואת כספים ויובל מכירת קרקעות אלא שהיובל כו':

אדרבה. טעמא דשניהם משמטים ביום אחד משי"ה דשביעית בסופה ויובל בתחילתו דהשתא אשתכח דבין [השמשות] של ערב שבת יובל נפקא שביעית וההיא שעתא תרוייהו משמטין:

אלא תני הכי. משמטין כאחד מפני שהיובל בתחילתו ושביעית בסופה:

דרבי ישמעאל. בפרק קמא דר"ה (דף ח:): **שמעה חזקיה בר בילוט**. להא דרב חייא בר אבין: **וליקיש מטלטלין**. דחרס:

לקרקעות. דחרס דהא איתקיש דכתיב מכל אשר לו ומשדה אחוזתו ולימא דליתבו נמי מטלטלין לכהן שבאותו משמר: **לאו תנאי היא**. ר' יהודה ר"ש איפלגי לעיל בהא דרבי יהודה מקיש ר"ש לא מקיש:

אמר רבי חייא בר אבין:

החרים מטלטלין - נותנן לכל כהן שירצה,

שנאמר: **"כל היום בישדאל לך יהיה"** (במדבר יח, יד).

החרים שדותיו - נותנן לכהן שבאותו משמר,

שנאמר: **"פשדה החרם לכהן תהיה אחותו"**²¹³ (ויקרא כז, כא),

וגמר **"לכהן" "לכהן"** מגזל הגר.

והתם מנלן?

דתניא:

"לה' לכהן"²¹⁴ (במדבר ה, ח) - קנאו השם, ונתנו לכהן שבאותו משמר.

אתה אומר לכהן שבאותו משמר? או אינו אלא לכל כהן שירצה!

בשהוא אומר: "מלבד איל הכפרים אשר יכפר בו עליו" (במדבר ה, ח) -

הרי בכהן שבאותו משמר הכתוב מדבר."

שדה היוצאה לכהנים ביובל - נותנה למשמר שפגע בו יובל.

איבעיא להו:

פגע בו בשבת - מאי?

אמר רב חייא בר אמי משמיה דאולפנא²¹⁵:

נותנה למשמר היוצא.

אמר רב נחמן בר יצחק:

תניא נמי הכי:

"נמצאת אתה אומר, אחד יובל, ואחד שביעית, משמטין כאחד,

אלא שיובל בתחילתו,

והשמטה בסופה."

אדרבה, משום הכי הוא!

אימא: מפני שהיובל וכו'.

בשלמא שביעית בסופה - דכתיב: **"מקץ שבע שנים תעשה שמטה"** (דברים טו, א),

אלא יובל בתחילתו!?

ביום הכיפורים הוא, דכתיב: **"ביום הכפרים תעבירו שופר בכל ארצכם"**²¹⁶ (ויקרא כה, ט-י)!

הא מני? רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה היא,

דאמר: מראש השנה הוא דחיל יובל.

שמעה חזקיה בר בילוט, ואזל אמר קמיה דרבי אבהו:

וליקיש מטלטלי לקרקעות²¹⁷ (ויקרא כז, כא)!

לאו תנאי היא?

דאיכא - דמקיש,

ואיכא - דלא מקיש.

כמאן דאמר: לא מקשינן.

²¹³ והיה השדה בצאתו ביכל קדש לה' פשדה החרם לכהן תהיה אחותו

²¹⁴ ואם אין לאיש גאל להשיב האשם אליו האשם המושב לה' לכהן מלבד איל הכפרים אשר יכפר בו עליו

²¹⁵ הגהות הגר"א ועוד

²¹⁶ ט והעבדת שופר תרועה בהדש השבעי מעשור להדש ביום הכפרים תעבירו שופר בכל ארצכם.

²¹⁷ י וקדשתם את שנת החמישים שנה וקראתם דרור בארץ לכל ישיביה יובל הוא תהיה לכם ושבתם איש אל אחותו ואיש אל משפחתו תשבנו

²¹⁷ אך כל חרם אשר יחרם איש לה' מכל אשר לו מאדם ובהמה ומשדה אחותו לא ימכר ולא יגאל כל חרם קדש קדשים הוא לה'

11. כח, ב - כט, א

רש"י

מתני'

חרמי כהנים. חרמים שהחרים כדי לתתם לכהן אין להם פדיון דכתיב (ויקרא כז) לא ימכר ולא יגאל אבל חרמי בדק הבית יש להם פדיון דאדעתא דהכי אחרמינהו דהא אין ראוי לבדק הבית אלא מעות:

שחל החרם על קדשי קדשים כו'. כדמפרש מחריס אדם את קדשיו וכו' והיאך מוחרמים והלא אינו שלו אלא אם נדר הן דאמר הרי עלי עולה והפריש בהמה לנדרו ואחר כך החרימה הואיל והוא חייב באחריותה אם מתה או נגנבה נמצאת שלו היא והוא נותן כל דמיה לכהן ואת הבהמה יקריב לנדרו דהא ודאי אית ליה פדיון דלאו גופה איחרס דלאו דידיה הוא. ואם נדבה היא. דאינו חייב באחריותה אם היתה מתה הא ודאי לא חייל חרם דלאו דידיה:

אלא בכדי טובתה. טובת הנאה שיש לו בה יתן לכהן כיצד שור זה עולה והחרימו אומדין כמה אדם רוצה ליתן בשור זה להקריבו עולה שאינו חייב כלומר אדם שאינו חייב עולה אם ימצא בזול נוטלו להקריב דורון לקונו וכאותן דמים יתן זה שזו היא טובת הנאה שיש לו בה שהרי אם מתה או נגנבה אינו חייב באחריותה ומשהפרישה יצא ידי חובתו ומעתה אם תאבד אינו מפסיד אלא שלא הקריב דורון לקונו הרי שהפסיד העלאת עולה שאינו חייב ואית ספרים דכתב בהן להעלות עולה שאינו רשאי והיא היא:

רשאי. לשון חייב נושה (שמות כב) מתגרמינן רשיא: **וכיצד פודין אותו.** דהבכור גופו אינו מוחרם שהרי אינו שלו אלא לכהן: אלא אומדין כמה אדם מישראל רוצה ליתן לבעל הבית זה ליתן בכורו. לבן בתו כהן או לבן אחותו. ואותה טובת הנאה יתן בעל הבית זה לכהן בשביל החרם ודוקא נקט בן בתו ובן אחותו כהן דההיא דיהיב לה להך טובת הנאה ליהוי ישראל אבל בן בנו כהן ובן אחיו כהן דהאי דיהיב לה להך טובת הנאה הוי כהן לא מצוי יהיב ליה אגרא ואעי"ג דלאו משום דידיה יהיב ליה כיון דלדידיה נמי חזי הבכור נראה ככהן המסייע בבית הגרנות לדוש ולזרות כדי שיתנו לו תרומותיו בשכרו ואשתכח דלא שקיל בתורת תרומה אלא בתורת שכר והכי אמרינן בבכורות בפי' עד כמה (דף כו):

גמ'

הרי הן כהקדש. ויש בהן מעילה: **הרי הן כחולין.** כשאר ממונו של כהן:

מתניתין

חרמי כהנים - אין להם פדיון.

אלא נותנים לכהנים בתרומה.

רבי יהודה בן בתירא אומר:

סתם חרמים - לבדק הבית.

שנאמר: "כל חרם קדש קדשים הוא לה" ²¹⁸ (ויקרא כז, כח).

וחכמים אומרים:

סתם חרמים לכהנים.

שנאמר: "משדה החרם לכהן תהיה אחזתו" ²¹⁹ (ויקרא כז, כא).

אם בן, למה נאמר: **"כל חרם קדש קדשים הוא לה"** (ויקרא כז, כח)?

שחל על קדשי קדשים ועל קדשים קלים.

מחרים אדם את קדשיו בין קדשי קדשים בין קדשים קלים.

אם נדר - נותן דמיהן.

ואם נדבה - נותן את טובתו.

"שור זה עולה" - אומדין כמה אדם רוצה ליתן בשור זה להעלותו עולה.

אף על פי שאינו רשאי.

הבכור - בין תם בין בעל מום, מחרימין אותו.

וכיצד פודים אותו?

אומדין כמה אדם רוצה ליתן בבכור זה ליתנו לבן בתו או לבן אחותו.

כט, א גמרא

תנו רבנן:

"חרמי כהנים - אין להן פדיון.

ונותנין לכהן.

חרמים - כל זמן שהן בבית בעלים - הרי הן כהקדש לכל דבריהן.

שנאמר: "כל חרם קדש קדשים הוא לה" (ויקרא כז, כח).

נתנו לכהן - הרי הן לכל דבריהן בחולין.

שנאמר: "כל חרם מישראל לך יהיה" (במדבר יח, יד).

²¹⁸ אך כל חרם אשר יחרם איש לה' מכל אשר לו מאדם ובהמה ומשדה אחזתו לא ימכר ולא יגאל כל חרם קדש קדשים הוא לה'

²¹⁹ והיה השדה מצאתו כיכל קדש לה' משדה החרם לכהן תהיה אחזתו

12. כט, א

רס"י

בשלמא רבנן. דמתניתין מפרשי טעמא וקרא דרבי יהודה כדקתני א"כ למה נאמר כל חרם כו':

שהקדיש שדה חרמו. שדה שהחרים ישראל והגיע לחלק כהן שדה שלא יאמר הואיל וכשיגיע יובל אם לא אפדנה אני מיד גזבר ויגאלנה אחר תתחלק לכהנים ביובל כדין מקדיש שדה אחוזה דהא שדה חרם לגבי כהן אחוזה היא כדכתיב כשדה החרם לכהן תהיה אחוזתו ועכשיו שאני מוחזק בה תהא שלי שהרי דין הוא בשל אחרים אני זוכה אם היה ישראל מקדיש שדה אחוזתו כשיגיע יובל תתחלק לי בשל עצמי לא כל שכן:

תלמוד לומר כשדה החרם כו'. דהאי קרא במקדיש שדה אחוזה כתיב:

מה למדנו משדה החרם על שדה אחוזה כו'. מה שדה אחוזה שהקדיש ישראל וגאלה אחד מן הכהנים תצא מידו ביובל ותתחלק לכל בני המשמר כדאמר בפירקין דלעיל אחוזתו שלו ואין זו שלו אף שדה חרמו כו':

סבר לה רבבי ישמעאל. דמפיק לה במתניתין מיקדיש ואל תקדיש:

"רבי יהודה בן בתירא אומר:

סתם חרמים לבדוק הבית, שנאמר: "כל חרם קדש קדשים הוא לה" (ויקרא כו, כח). וחכמים אומרים:

סתם חרמים לכהנים,

שנאמר: "משדה החרם לפה תהיה אחזתו" (ויקרא כו, כא).

אם כן, למה נאמר: "כל חרם קדש קדשים הוא לה" (ויקרא כו, כח)? שחל על קדשי קדשים ועל קדשים קלים."

בשלמא רבנן, כדקא מפרשי טעמייהו וטעמא דרבי יהודה בן בתירא, אלא רבי יהודה בן בתירא - האי "משדה החרם" מאי עביד ליה?

מיבעיא ליה לכדתניא:

"משדה החרם לפה תהיה אחזתו" (ויקרא כו, כא) - מה תלמוד לומר?

מנין לכהן שהקדיש שדה חרמו, שלא יאמר: הואיל ויוצאה לכהנים, והרי היא תחת ידו, הוא: בשל אחרים אני זוכה, בשל עצמי לא כל שכן?

תלמוד לומר: "משדה החרם לפה תהיה אחזתו".

וכי מה למדנו משדה חרם מעתה!

הרי זה, בא ללמד ונמצא למד: מקיש שדה חרמו לשדה אחוזה של ישראל,

מה שדה אחוזה של ישראל - יוצאה מתחת ידו,

ומתחלקת לכהנים.

אף שדה חרמו - יוצאה מתחת ידו,

ומתחלקת לאחיו הכהנים."

ואידך?

"חרם" - "החרם".

ואידך?

"חרם" - "החרם" לא משמע ליה.

ורבי יהודה בן בתירא, דחל על קדשי קדשים ועל קדשים קלים, מנא ליה?

סבר ליה רבבי ישמעאל.

220 אך כל חרם אשר יחרם איש לה' מכל אשר לו מאדם ובהמה ומשדה אחזתו לא ימכר ולא יגאל כל חרם קדש קדשים הוא לה'
221 ותהיה השדה מצאתו ביכל קדש לה' משדה החרם לפה תהיה אחזתו

13. כט, א

רש"י

הלכה כר' יהודה בן בתירא.
 דסתם חרמים לבדק הבית:
ברייטא איפכא תניא. דרבנן
 אמרי לבדק הבית ורבי יהודה
 לכהנים:
רב גמריה גמיר. מרביה דרביה
 אגמריה דמתניי משבשתא היא:
ושדינהו לד' זוזי בנהרא.
 דהקדש הן לבדק הבית דאי
 לכהן לית להו פדיון ולכהן בעי
 מיתבינהו:
בזמן הזה. דליכא בית וליכא
 פסידא אלא איסורא הוא
 דרביעא עליהו אפילו לכתחלה
 נמי:
אין עבד עברי נוהג. דאינו נמכר
 בזמן הזה:

אמר רב:

הלכה כרבי יהודה בן בתירא.

ורב שביק רבנן ועביד כרבי יהודה בן בתירא?

ברייטא איפכא תניא.

שביק מתניתין ועביד כברייטא!?

רב מתניתין נמי איפכא תני.

מאי חזית דאפכת מתניתין מקמי ברייתא?

נפיד ברייתא מקמי מתניתין!

רב גמריה גמיר.

אי הכי, "כרבי יהודה בן בתירא"?! כרבנן מיבעי ליה!

הכי קאמר: למאי דאפכיתו ותניתו, הלכה כרבי יהודה בן בתירא.

ההוא גברא דאחרמינהו לנכסיה בפומבדיתא,

אתא לקמיה דרב יהודה,

אמר ליה: שקול ארבעה זוזי ואחיל עלייהו ושדינהו בנהרא, ולישתרו לך.

אלמא קסבר: סתם חרמים - לבדק הבית.

כמאן?

כשמואל,

דאמר: הקדש שוה מנה, שחיללו על שוה פרוטה - מחולל.

אימר דאמר שמואל שחיללו,

לכתחלה - מי אמר!?

הני מילי בזמן שבית המקדש קיים, דאיכא פסידא,

אבל בזמן הזה - אפילו לכתחלה.

אי הכי, אפילו פרוטה נמי!

פרסומי מלתא.

אמר עולא:

אי הואי התם, הוה יהיבנא כולהו לכהנים.

אלמא קסבר עולא:

סתם חרמים לכהנים.

מיתבי:

"אין עבד עברי נוהג, אלא בזמן שהיובל נוהג,

שנאמר: "עד שנת היובל יעבד עמך"²²² (ויקרא כה, לט-מ),

²²² לט זכי ומוך אחיה עמך ונמכר לך לא תעבד בו עבדת עבד. מ כשמיר פתושב יהיה עמך עד שנת היובל יעבד עמך

רש"י

ואין שדה אחוזה. דין שדה אחוזה שתהא נגאלת בגירוע אלא אם ירצה הלוקח להחזירה לו בדמים שירצה מחזיר ואם לאו אין כופין אותו וכן דין מקדיש שדה אחוזה בזמן הבית ואין היובל נוהג כגון משגלו שבת ראובן וגד שבטלו היובלות אין נגאלת אלא בשויה:

אין בתי ערי חומה נוהגין. דלא כייפינן ליה ללוקח אם בא מוכר לגאלה אפילו בתוך שנה:

אין גר תושב נוהג. שיהא ישראל מצווה להחיותו גר תושב שקיבל עליו שלא לעבוד עבודת כוכבים ואוכל נבילות:

כתיב. בעבד עברי כי טוב לו עמך וכתוב בגר תושב עמך ישב וגוי דלא תסגיר עבד אל אדוניו בגר תושב משתעי דהכי מוקמינן לה במסכת גיטין בפי השולח גט (דף מה.) וכתוב בתריה עמך ישב בקרבך וגוי מכל מקום לתרוייהו קשיא דקתני אין שדה חרמים נוהג אלא בזמן יובל:

מקרקעי. אין נוהגין כדכתיב בצאתו ביובל כשדה החרם:

ואין שדה אחוזה²²³ נוהגת אלא בזמן שהיובל נוהג, שנאמר: **"ויצא ביובל ושב לאחוזתו"**²²⁴ (ויקרא כה, כח).
אין בתי ערי חומה נוהגין אלא בזמן שהיובל נוהג, שנאמר: **"לא יצא ביובל"**²²⁵ (ויקרא כה, ל).

רבי שמעון בן יוחי אומר:

אין שדה חרמין נוהגין אלא בזמן שהיובל נוהג,

שנאמר: **"זהיה השדה בצאתו ביובל קדש לה' משדה החרם"**²²⁶ (ויקרא כו, כא).

רבי שמעון בן אלעזר אומר:

אין גר תושב נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג."

אמר רב ביבי:

מאי טעמא?

אתיא **"טוב"**²²⁷ (דברים טו, טז) **"טוב"**²²⁸ (דברים כג, יז).

כתיב הָכֹא: **"מי טוב לו עמך"** (דברים טו, טז),

וכתיב הָתָם: **"בטוב לו לא תוננו"** (דברים כג, יז)!

לא קשיא:

הא - במקרקעי,

הא - במטלטלי.

והא מעשה דפומבדיתא, במקרקעי נמי הוה!

מקרקעי דחוצה לארץ כמטלטלי דארץ ישראל דמי.

²²³ מסורת הש"ס, רשי ועוד. גירסת וילנא: החרם

²²⁴ ואם לא מצאה ידו די השיב לו והיה ממקרו ביד הקנה אתו עד שנת היובל ויצא ביובל ושב לאחוזתו

²²⁵ ואם לא יגאל עד מלאת לו שנה תמימה וקם הבית אשר בעיר אשר לו חמה לצמיחת לקנה אתו לדרתיו לא יצא ביובל

²²⁶ והיה השדה בצאתו ביובל קדש לה' משדה החרם לכהן תהיה אחוזתו

²²⁷ והיה מי יאמר אליך לא אצא מעמך מי אהבך ואת ביתך מי טוב לו עמך

²²⁸ עמך ישב בקרבך במקום אשר יבחר באחד שעריך בטוב לו לא תוננו

14. כט, א

רש"י

מתני'

כתוב אחד אומר תקדיש. גבי בכור דכתיב כל הבכור [וגו'] תקדיש (דברים טו):
 וכתוב אחד אומר לא יקדיש. אך בכור אשר יבוכר להי' בבהמה לא יקדיש איש אותו וגו' (ויקרא כז):
 הקדש עליו. להעלותו בדמים ויתן טובת הנאתו לכהן:
 ואי אתה מקדישו הקדש מזבח. שיהא שם זבח אחר חל עליו:

גמ'

ורבנן. דנפקא להו הך דרשא (לעיל כח:) מכל חרם קדש קדשים:
 אל תקדיש מיבעי ליה ללאו. שאם מתפיסו לשם זבח אחר עובר בלאו:
 שמצוה להקדישו. לשם בכור ואף על פי שהוא קדוש מאליו:
 ורבי ישמעאל. אמר לך אי לא מקדיש ליה לא קדיש. בתמיה:
 לא צריך לאקדושיה. ולית ליה לרבי ישמעאל הך דרשא:

מתניתין

רבי ישמעאל אומר:

כתוב אחד אומר: "תקדיש"²²⁹ (דברים טו, יט),
 וכתוב אחד אומר: "לא יקדיש"²³⁰ (ויקרא כז, כו),
 אי אפשר לומר: "תקדיש" שהרי כבר נאמר: "לא יקדיש",
 אי אפשר לומר: "לא יקדיש" שהרי כבר נאמר: "תקדיש",
 הא כיצד?
 מקדישו אתה הקדש עליו,
 ואי אתה מקדישו הקדש מזבח.

גמרא

ורבנן?

"אל תקדיש" - מיבעי ליה ללאו.
 "תקדיש" - מיבעי ליה לכדתניא:
 "מנין לנולד בכור בעדרו שמצוה להקדישו?
 שנאמר: "הזכר תקדיש".

ורבי ישמעאל?

אי לא מקדיש ליה - לא קדוש?!
 קדושתו מרחם הוה!
 וכיון דכי לא מקדיש ליה - קדוש,
 לא צריך לאקדושיה.

הדרן עלך המקדיש שדהו

²²⁹ כל הבכור אשר יולד בקררך ובצאנך הזכר תקדיש לה' אלהיך לא תעבד בכמר שזרף ולא תגז בכור צאנך
²³⁰ אך בכור אשר יבכר לה' בבהמה לא יקדיש איש אותו אם שזר אם שיה לה' הוא